

5. Денисенко В.А. Підготовка майбутнього вчителя-філолога до проведення експедиційної роботи з учнями загальноосвітньої школи / В.А. Денисенко // Іноземні мови. – 2007. – № 2. – С. 16–22.

6. Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ ст.). – К. : МО України, 1994.

7. Пентилюк М.І. Лінгводидактичні засади навчання української мови як державної у школах з російською мовою викладання) / М.І. Пентилюк // Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Херсон : ХДПУ, 2002. – Вип. 32. – Ч. 1. – С. 90–93.

8. Семенов О.М. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури : монографія / О.М. Семенов. – Суми : ВВП Мрія-1 ТОВ, 2005. – 404 с.

9. Семиченко В.А. Концепция целостности и её реализация в профессиональной подготовке будущих учителей : автореф. дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.07 / В.А. Семиченко. – К, 1992. – 43 с.

10. Соціолого-педагогічний словник / [за ред. В.В. Радула]. – К. : Ек-сОб, 2004. – 304 с.

11. Сухомлинський В.О. Вибрані твори : в 5 т. / В.О. Сухомлинський. – К. : Рад. школа, 1976. – 196 с.

12. Фоміних Н.Ю. Інформаційно-комунікаційні технології у викладанні філологічних дисциплін : навч.-метод. посіб. / Н.Ю. Фоміних. – Севастополь : Рібест, 2010. – 196 с.

13. Шуляр В.І. Підготовка майбутнього вчителя літератури до конструкторсько-технологічної професійної діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / В.І. Шуляр ; Ін-т педагогіки АПН України. – К., 2004. – 21 с.

14. Moore Z. The Portfolio and Testing Culture / Z. Moore // Heusinkveld P. (ed.) Pathways to Culture: Readings on Teaching Culture in the Foreign Language Class – Yarmouth : Intercultural Press. Inc., 1997. – P. 617–644.

БАРАНОВСЬКА В.М.

ОРГАНІЗАЦІЯ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Протягом життя людина зростає професійно, відбуваються якісні зміни, на які впливають об'єктивні та суб'єктивні чинники. При цьому вирішальними є вплив середовища й особиста активність суб'єкта у професійному розвитку. У період оволодіння професією важливим чинником можна вважати якісне здобуття професійних знань, умінь і навичок у ході професійного навчання та усвідомлена професійна реалізація особистості після закінчення навчання в педагогічному навчальному закладі. Показником власне професійної діяльності є суспільно-професійні досягнення в процесі роботи за отриманою

професією, прогрес професійних якостей особистості. Завдання вищого педагогічного навчального закладу – закласти фундамент професійного розвитку.

Сьогодні інформаційно-комунікаційні технології як сукупність сучасних методів і засобів отримання й опрацювання даних трансформуються у важіль підвищення ефективності навчально-виховного процесу та управління ним. Враховуючи вимоги сьогодення, вчитель початкової школи зобов'язаний засвоїти основи економічних знань, мати високу загальну культуру, володіти вміннями організаційної та виховної роботи, іноземною мовою, виявляти ініціативу, бути відповідальним, прагнути до самовдосконалення і самоосвіти, впроваджувати інновації і – що дуже важливо – набути навичок роботи з комп'ютерною технікою.

Тому застосування інформаційно-комунікаційних технологій при підготовці майбутнього вчителя початкової школи не повинно обмежуватися лише вивченням інформатики та математики, а має проникати і в гуманітарні навчальні дисципліни. Уявлення про можливості використання інформаційно-комунікаційних технологій потрібно формувати в процесі вивчення всього циклу навчальних дисциплін, незалежно від їх специфіки; обсяг відомостей про ІКТ та їх зміст повинні бути значно диференційованими відповідно до спрямованості навчання [2, с. 375].

Серед найбільш плідних застосувань комп'ютера в навчанні Ю.І. Машбиць виокремлює такі:

- використання його як засобу управління навчальною діяльністю;
- забезпечення індивідуального навчання “в масовому порядку”;
- великі можливості реалізації проблемного навчання;
- формування творчого мислення школярів, готовності їх до творчої праці в умовах науково-технічного прогресу та інформатизації суспільства [4].

Проведений аналіз наукової, психолого-педагогічної та методичної літератури (психолого-педагогічні аспекти інформатизації навчання досліджувалися у працях В.П. Безпалька, Л.І. Білоусової, М.І. Жалдака, Ю.О. Жука, Ю.І. Машбиця, С.А. Ракова, О.В. Співаковського, Н.Ф. Тализіної та ін.; можливості реалізації дидактичних функцій комп'ютерно орієнтованих засобів навчання при вивченні шкільних курсів розглядали Т.В. Габай, О.А. Гончарова, К.А. Зуєв, О.А. Кузнецов, В.М. Монахов, Н.В. Морзе, О.І. Шиман та ін.) показав, що для здійснення успішної педагогічної діяльності майбутній вчитель у процесі навчання в педагогічному ВНЗ має набути (на певному рівні) суспільно значущих, загальнопрофесійних та інформатичних компетентностей.

Сучасній школі потрібні вчителі, які володіють знаннями та вміннями для використання інформаційних і телекомунікаційних технологій у своїй професійній діяльності, сформованими інформатичними компетентностями.

Для розв'язання цього завдання потрібен учитель, який має достатньо сформовані компетентності в галузі інформаційно-комунікаційних технологій. Сьогодні вчитель втратив монополію на знання і змушений змінити власні компетентності, наприклад, навчитися організовувати доступ до інформаційних ресурсів, користуватися паролем, електронним журналом, проводити тестування тощо. Перешкодами на шляху особистісного розвитку вчителя та його професійного зростання є не нестача часу, а пріоритетність формування нових компетентностей. Тому з точки зору підготовленості майбутнього фахівця до виконання своєї професійної діяльності та враховуючи специфічність і комплексність педагогічного процесу в початковій школі, зупинимось на проблемах формування інформатичних компетентностей та основ інформатичної культури саме майбутніх вчителів початкової школи.

На сучасному етапі розвитку та застосування ІКТ у педагогіці відбувається трансформація змісту професійної освіти на всіх її ступенях, перегляд організаційних форм навчальної роботи, що склалися: збільшення частки самостійної індивідуальної та групової роботи слухачів, відхід від традиційного уроку з переважанням пояснювально-ілюстративного методу навчання, збільшення обсягу практичних і лабораторних робіт пошукового і дослідного характеру, позааудиторних занять, використання інноваційних технологій, що стали обов'язковою складовою цілісного навчального процесу.

У школі широко застосовуються інформаційно-комунікаційні технології, що спонукає до зміни змісту підготовки майбутнього вчителя. Є дві позиції розгляду проблеми використання нових інформаційних технологій. Одна з них – сучасний вчитель початкових класів повинен вміти використовувати комп'ютерні засоби, адже це є невід'ємною складовою його професійних умінь. Саме тому високий рівень оволодіння новими інформаційними технологіями визначає готовність до втілення педагогічних технологій та здійснення інноваційної діяльності. Другою важливою позицією є те, що застосування сучасних комп'ютерних засобів допомагає розвивати гнучкість мислення вчителя, підштовхує до систематичного оновлення знань, самоосвіти. Реалізація здійснюється завдяки різноманітності педагогічних програмних засобів, які використовуються, застосуванню довідкових та інформаційно-пошукових систем, широких можливостей комп'ютерної техніки.

Однак система знань, навичок та умінь стосовно роботи з апаратними та програмними засобами, орієнтованими на фахову діяльність, повинна завоюватися майбутніми вчителями початкової школи в стислі терміни навчання. Це потребує пошуку нових підходів та знаходження внутрішніх резервів для інтенсифікації процесу навчання інформаційних технологій у педагогічних вищих навчальних закладах, які б ґрунтувалися на особистісно орієнтованих концепціях підготовки фахівців. При цьому першочергового значення набувають завдання формування змісту навчальних комп'ютерних курсів

відповідно до фахової спрямованості навчання, вдосконалення сучасних технологій навчання, які б забезпечували поряд з істотним підвищенням теоретичної та практичної підготовки студентів подальшу методологічну орієнтацію процесу навчання на підтримання та розвиток особистісного потенціалу кожного окремого студента.

Аналіз стану реального навчального процесу у вищих педагогічних навчальних закладах дав змогу виявити суперечність між вимогами суспільства до підготовки сучасного вчителя початкової школи, здатного до використання комп'ютерно орієнтованих засобів навчання у своїй професійній діяльності, і практикою підготовки студентів. Під час навчання комп'ютер розглядають переважно як об'єкт вивчення, не акцентуючи увагу на тому, що він є потужним засобом навчання, використання якого допоможе вчителеві вирішувати дидактичні та методичні завдання на якісно вищому рівні [7].

Враховуючи швидкі темпи оновлення засобів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (за деякими дослідженнями, цей період становить 3,5–5 років), тенденцію до зменшення періоду застарівання фактичного матеріалу, подальшого дослідження потребує питання формування в майбутніх учителів інформатичних компетентностей [3].

Метою статті є визначення стратегії організації навчання майбутніх учителів початкової школи засобами сучасних інформаційних технологій, при якій професійний розвиток кожного студента забезпечуватиметься через його навчально-пізнавальну діяльність.

Для ефективного використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі студенти педагогічних факультетів мають опанувати основи необхідних знань і накопичувати особистий досвід з практичного використання комп'ютерних технологій, мати загальнокультурну і методичну підготовку з їх застосування в навчальному процесі. Випускник педагогічного вузу має бути грамотним користувачем персонального комп'ютера, який володіє навичками варіативного використання різного програмного забезпечення. Також він повинен мати достатню базу знань, умінь, навичок і виражену мотивацію до постійного вдосконалення своїх знань. Це стосується і педагогічних програмних засобів, які спеціально розроблені чи адаптовані для застосування в навчальному процесі [6, с. 44].

Концепція інформатизації навчального процесу, заснована на органічному поєднанні традиційних і новітніх засобів навчання, передбачає поетапне, поступове впровадження в навчальний процес програмних засобів навчально-виховного призначення (ПЗВП), раціональне поєднання традиційних методів та засобів навчання із сучасними інформаційними технологіями, що зрештою приводить до поліпшення результатів навчання.

Досвід застосування комп'ютерно орієнтованих засобів навчання свідчить, що найефективнішою формою використання педагогічних програмних

засобів (ППЗ) у навчальному процесі, за твердженням М.І. Жалдака, є їх введення до складу програмно-методичних комплексів (ПМК), тобто використання програмних засобів разом із супроводжувальними друкованими матеріалами, призначеними для вчителя, а також для учнів [1].

Майбутнім учителям початкової школи необхідно розуміти дидактичні можливості використання сучасних ППЗ для учнів молодшого шкільного віку. Навчившись орієнтуватися в існуючому розмаїтті програмних засобів навчального призначення та засвоївши методику їх використання в навчальному процесі, вчителі зможуть гнучко поєднувати їх з традиційними методами навчання при поясненні та закріпленні навчального матеріалу.

На думку О.І. Шиман, одним із напрямів підготовки вчителя початкової школи до використання інформаційних технологій є ознайомлення студентів з можливими варіантами програмного забезпечення:

- навчальні програми з предметів: математика, українська мова, англійська мова, природознавство, музика, образотворче мистецтво;
- програми універсального призначення для проведення тренувальних вправ або контролю знань учнів;
- програми-шаблони для створення навчальних програм та методичного забезпечення уроку [7].

Здійснити підготовку вчителя з урахуванням особливостей кожного програмного продукту немає можливості, але майбутньому вчителеві необхідно забезпечити ґрунтовну підготовку до роботи на комп'ютері, надати знання про основні його можливості для застосування у своїй майбутній діяльності, у тому числі й про методи використання цього засобу, навчити пошуку потрібних даних.

Ефективна освіта можлива завдяки інформаційній взаємодії між фахівцями. Досить позитивних результатів досягають педагоги, які спілкуються між собою в професійній діяльності про нові розробки, діляться досвідом, ідеями, результатами своїх методичних знахідок. Таким чином вчителі не лише підвищують фаховий рівень, а й не витрачають час на пошукову роботу, на те, що вже досліджене. Взаємоінформування можливе при особистому спілкуванні, на нарадах, семінарах з обміну досвідом, конференціях, а також через комп'ютерні мережі, що має багато переваг. Так простіше передавати матеріал, набагато швидше, можна збільшити кількість зацікавлених осіб, зекономити час та кошти.

Але для цього вчителю обов'язково необхідно оволодіти інформатичними компетентностями та навичками пошукової роботи в мережі Інтернет. Обсяг даних, потрібних для діяльності вчителя, в мережі Інтернет є досить обширним і постійно зростає. Під час підготовки розробки уроку він може послатись на результати діяльності провідних методичних об'єднань учителів, знайти в Інтернеті та застосувати нові прикладні програми, звукові та

графічні елементи, дізнатись про новинки в галузі освіти, нові посібники та методичну літературу, підручники тощо.

Сучасний вчитель повинен володіти основними прийомами роботи в Інтернеті, розуміти, як організовані служби глобальної мережі, якими ресурсами можна скористатися для поповнення своїх методичних знань, як дізнатися через Інтернет про педагогічний досвід. Необхідними для вчителя є знання, навички та вміння щодо організації та виконання пошуку потрібної інформації, що зберігається у веб-документах, здійснення за допомогою електронної пошти зв'язку зі своїми колегами.

На заваді пошуку інформаційних ресурсів часто стає “інформаційний шум” [5]. Щоб уникнути цього ускладнення, варто навчитись правильно формулювати запити до пошукових систем, адже це – запорука рівня загальної підготовленості багатьох фахівців. Знайдені дані не завжди достатньо якісні, а іноді вони можуть бути невірними і навіть шкідливими. Надати оцінку якості інформаційних продуктів та їх придатності до використання може лише вчитель, який добре володіє фаховими методиками та має певний досвід.

Висновки. Варто зазначити, що вчитель не має бути експертом, але повинен досягати такого рівня володіння апаратним і програмним забезпеченням, щоб мати можливість самостійно й оперативно, без спеціалізованої допомоги вирішити нагальну проблему під час використання інформаційних технологій у навчальному процесі [5].

Характерною рисою сучасних інформаційних технологій є те, що їх використання надає практично необмежені можливості для самостійної та творчої діяльності вчителя. З авторитарного носія істини вчитель перетворюється на доброзичливого наставника і співучасника продуктивної діяльності своїх вихованців.

Література

1. Жалдак М.І. Комп'ютерно-орієнтовані засоби навчання математики, фізики, інформатики : посібник для вчителів / [М.І. Жалдак, В.В. Лапінський, М.І. Шут та ін.]. – К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2004. – 182 с.

2. Жалдак М.І. Педагогічний потенціал інформатизації навчального процесу : у 2 ч. / М.І. Жалдак // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992–2002 рр. : зб. наук. праць до 10-річчя АПН України. – Харків : ОВС, 2002. – Ч. 1. – С. 371–383.

3. Жалдак М.І. Формування системи інформатичних компетентностей майбутніх учителів інформатики у процесі навчання в педагогічному університеті / М.І. Жалдак, Ю.С. Рамський, М.В. Рафальська // Вища школа. – 2009. – № 10. – С. 44–53.

4. Машбиц Е.И. Компьютеризация обучения: проблемы и перспективы / Ефим Израилевич Машбиц. – М. : Знание, 1986. – 80 с.: ил. – (Новое в жизни, науке, технике. Педагогика и психология).

5. Суховірський О.В. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційних технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Олег Васильович Суховірський. – К., 2005. – 303 с.

6. Ткачук В. Інформаційні технології в системі вищої освіти: етапи впровадження / В. Ткачук // Вища освіта України. – 2002. – № 4. – С. 43–47.

7. Шиман О.І. Практичний курс з використання сучасних інформаційних технологій: навч. посіб. для студентів гуманіт. спец. пед. ВНЗ / О.І. Шиман. – Бердянськ : БДПУ, 2007. – 155 с.

ГОРОХОВСЬКА Т.В.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ПРАВНИКІВ

У євроінтеграційному поступі України роль юридичної науки й освіти є надзвичайно важливою, оскільки від їхнього рівня розвитку залежить реалізація таких важливих завдань, як здійснення правової реформи, адаптація законодавства України до законодавства ЄС, створення ефективної правової системи і громадянського суспільства, підвищення якості законотворчої та правозастосовчої діяльності, що, у свою чергу, сприятиме утвердженню України як високорозвиненої, соціальної за своєю сутністю, демократичної, правової держави, в якій визнається і діє принцип верховенства права [2].

Українська юридична наука й освіта розвивається під впливом як загальних цивілізаційних процесів (глобалізація світу, зростання конкуренції на всіх рівнях і в усіх сферах суспільного життя, бурхливий розвиток науково-інформаційних технологій, демократизація суспільства тощо), так і внутрішніх факторів державного розвитку та будівництва (створення ринкового середовища, реформування багатьох сфер суспільного життя, становлення громадянського суспільства та ін.) [2].

Сучасний і майбутній роботодавець зацікавлений в такому працівникові, який:

- уміє самостійно думати і вирішувати різноманітні проблеми (тобто використовувати здобуті знання для їх вирішення);
- має критичне і творче мислення;
- володіє багатим словниковим запасом, який базується на ґрунтовних гуманітарних знаннях.

Таким чином, випускник сучасної вищої школи повинен мати певні особистісні якості, зокрема:

- уміння гнучко адаптуватися в життєвих ситуаціях, які часто змінюються;
- самостійно здобувати необхідні знання, уміло застосовуючи їх на практиці для вирішення різноманітних проблем;